

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

Факультет	Образотворче мистецтво	Рівень вищої освіти	перший (бакалавр)
Кафедра	Монументальний живопис	Рік навчання	1
Галузь знань	02 Культура і мистецтво	Вид дисципліни	Нормативна
Спеціальність	023 Образотворче мистецтво	Семестри	2

ЗАГАЛЬНИЙ КУРС КОМПОЗИЦІЇ ТА ПРОЄКТНОЇ ГРАФІКИ

Семестр II (зима-весна 2024)

27 січня — 10 травня

Викладач	Силка Є. О. викладач кафедри «МЖ» Радомський М.Т., PhD (канд мистецтвознавства) доцент кафедри «МЖ»
E-mail	Art.pogrebnyak@gmail.com sylka.evheniia@ksada.org radomsky.nikolai@ksada.org radomskynikolai@gmail.com
Заняття	За розкладом, онлайн заняття у ZOOM та/або Googl Meet
Консультації	Дата проведення узгоджується з групою і повідомляється заздалегідь
Адреса	корпус 1, вул. Мистецтв 8
Телефон	066 877 92 91 — Силка Є.О. 050 619 22 33 — Радомський М.Т.

КОМУНІКАЦІЯ З ВИКЛАДАЧЕМ

Заняття проходять дистанційно за розкладом:

1САММ23 – ЗАГАЛЬНИЙ КУРС КОМПОЗИЦІЇ. СЕРЕДА, 13:00-16:20.

Посилання:

<https://us04web.zoom.us/j/74589970925?pwd=McNmA5AkHgkufYEvA737p34AmWeZgC.1>

Ідентифікатор конференції: 745 8997 0925

Код доступу: 6fDm2Y

1САММ23 – ОСНОВИ ПРОЄКТНОЇ ГРАФІКИ, 09:00-10:35

Посилання:

<https://us05web.zoom.us/j/82316477013?pwd=VScy0zPDxxZ9a3yHxbbczPt5blGiNP.1>

Ідентифікатор конференції: 823 1647 7013

Код доступу: zRqR8s

Комунікація із викладачем під час занять, або поза заняттями можлива у створеному із групою телеграм-чаті з цієї дисципліни. Поза заняттями офіційним каналом комунікації з викладачем також є електронне листування. Умови листування: 1) в *темі* листа обов'язково має бути зазначена назва дисципліни (скорочено – Живопис); 2) в полі тексту листа позначити, хто звертається – анонімні листи розглядатися не будуть; 3) файли підписувати таким чином: *прізвище_завдання*. Розширення: *текст* – *doc, docx, ілюстрації* – *jpeg, png, pdf*.

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Візуальний методичний матеріал (курсів роботи студентів) з методичного фонду кафедри монументального живопису.

ПОСИЛАННЯ НА МАТЕРІАЛИ

Додаткові навчально-інформаційні матеріали, актуальні розробки в галузі композиції, дані про авторів, окремі школи, творчі групи, можна переглянути в мережі Інтернет. Відповідні посилання можуть надаватись викладачем за проханням студента після закінчення практичного заняття, або під час безпосередньої роботи над певним завданням.

НЕОБХІДНЕ ОБЛАДНАННЯ

Блокнот для конспекту, ручка. Комп'ютерна техніка (ноутбук, планшет тощо) з можливістю виходу до мережі Інтернет, папір для ескізування, маркери, олівці, в тому числі кольорові, маркери, лінери різної товщини, туш, пера для туші, акварель та пензлі, лінійка, губка, палітра, акрилові фарби, 2,3 планшета 80 x 80 см., щільний папір для виконання екзаменаційного завдання. Програми, необхідні для виконання завдань: Microsoft Word, Photoshop.

МЕТА Й ЗАВДАННЯ КУРСУ

Метою дисципліни «Загальний курс композиції та основи проєктної графіки» є розвиток творчої особистості студентів спеціалізації «Стріт-арт і монументальне мистецтво». Освоєння навичок створення оригінальних за образно-художнім вирішенням тематичних композицій і, в цілому, виховання митця, підготовленого для самостійної творчої роботи у галузі монументального мистецтва. А також підготовка студентів до здійснення професійної творчої діяльності, розширення фахових умінь і навиків прочитування архітектурних креслень, грамотне графічне подання планів, розгортки стін, перспектив для заданих об'єктів, формування обсягу знань, як на основі власноруч проведених вимірів у реальному архітектурному середовищі будування необхідних креслень та відтворення вивчених стилістичних прийомів графічного подання. Розтлумачення аспектів термінології з мистецтва монументального живопису, стосовно композиції та проєктної графіки, стилістичних прийомів композиції та проєктної графіки на прикладі творчості відомих Художників та архітекторів і практичні уміння з використання основних різновидів графічних матеріалів та інструментів, здійснити можливість освоїти і реалізувати основні типи композиційних та проєктних графічних рішень та зрозуміти їх основні характеристики;

Отримані знання, навички та уміння допоможуть у вирішенні питань монументально-декоративного оздоблення екстер'єрів та інтер'єрів громадських і приватних архітектурних об'єктів.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- сформувати у студентів стійку мотивацію до вивчення дисципліни та потребу в систематизованих знаннях в галузі композиції та проєктної графіки і монументального живопису;
- практичне опанування студентами різноманітними техніками композиції та проєктної графіки.
- сформувати практичні вміння й навички при роботі з інструментами для архітектурних вимірювань як рівні, рулетки, лінійки, трикутники, та ін.;
- вивчення різновидів та авторських манер композиції та проєктної графіки,
- практичне опанування прийомів композиції та проєктної графіки у залежності від поставленого завдання і наявних графічних матеріалів та інструментів; опанування студентами теоретичних знань законів композиції;
- оволодіння практичними навичками для створення композиції творів монументального мистецтва і сакрального живопису;
- опанування студентами сучасних засобів, в тому числі можливостей цифрового мистецтва для створення композицій;
- сформувати у студентів стійку мотивацію до вивчення дисципліни та потребу в систематизованих знаннях в галузі композиції;
- розвиток індивідуальних творчих якостей;
- утілення глибоких загальнолюдських ідей від розробки концепцій та композиційно-пластичних рішень, до їх повного здійснення в натуральному масштабі і в різних техніках монументального мистецтва і сакрального живопису;
- використання різноманітних методів сюжетно-пластичної інтерпретації теми в композиції в залежності від призначення екстер'єру, для якого створюється композиція;
- демонстрації високої художньої культури на підставі ретельного вивчення та аналізу композицій кращих творів українського і світового мистецтва;
- вирішення завдань синтезу монументального твору з середовищем екстер'єру;
- сформувати практичні вміння й навички використання відповідних матеріалів при виконанні монументальних композицій на задану тему; сформувати практичні вміння й навички при виконанні монументальних композицій для заданого екстер'єру.

знати:

- основні прийоми та навички побудови різних композицій;
- приклади технік проєктної графіки;
- назви інструментів та матеріалів, що використовуються в роботі над проєктом;
- характерні особливості підготовчого етапу роботи над проєктом-вимірювання на об'єкті;
- правила створення нескладних архітектурних креслень;
- методи створення зображення в техніках проєктної графіки;
- методи включення монументально-декоративного твору в графічний проєкт архітектурного середовища;

- професійну специфіку стріт-арту та монументального мистецтва, образно-стилістичні, пластичні і змістовно-контекстуальні особливості функціонування монументального твору в архітектурному середовищі екстер'єру та його сприйняття людиною;
- історію виникнення, розвитку та сучасну проблематику монументального мистецтва та стріт-арту;
- методику створення композиції твору монументального мистецтва;
- художні методи сюжетно-пластичної інтерпретації теми в композиції, включаючи авторські техніки та комп'ютерні технології;
- принципи урахуванням матеріалу та техніки виконання розпису, в залежності від призначення екстер'єру архітектурного об'єкту та його стилістичних й просторових особливостей.

вміти:

- створювати графічний проєкт архітектурного середовища і включати до нього монументальний живописний твір як проєктну пропозицію;
- працювати з інструментами, матеріалами та обладнанням, які призначені для здійснення архітектурних вимірювань;
- працювати з інструментами, матеріалами та обладнанням, які призначені для виконання графічних проєктів на папері;
- використовувати відповідну техніку проєктної графіки для втілення авторських творчих задумів запроектувати розпис, створити композицію і виконати розпис в екстер'єрі відповідним матеріалом на високому професійному рівні;
- стилізувати за допомогою композиційних прийомів пластичне рішення, оперувати різноманітними масштабами, модулями відповідно заданого екстер'єру;
- поєднувати в композиції конкретні предметно-фігуративні мотиви з декоративним та абстрагованим формоутворенням;
- варіювати трактуванням елементів композиції;
- будувати тональну організацію та кольорову палітру композиції;
- аналізувати мистецькі твори;
- використовувати класичні аналоги – твори світового мистецтва для розвитку своєї образно-стилістичної та композиційної ідеї;
- пов'язувати розробку композиції зі специфікою різноманітних технік монументального живопису;
- використовувати для композицій традиційні та новітні матеріали;
- використовувати для створення монументальних композицій комп'ютери і відповідне цифрове обладнання і техніку;
- аналізувати архітектурну ситуацію і враховувати її конструктивну і семантичну своєрідність в розробці твору монументального мистецтва і стріт-арту;

мати навички:

- створення ескізів для графічних проєктів архітектурного середовища з включенням до них монументальних живописних творів;
- вписувати монументальні живописні твори в простір заданого архітектурного об'єкту;

- творчо підходити до розробки ескізів графічного вирішення проєкту;
- досягати авторської неповторності в завершеній роботі.
- творчо підходити до оформлення робіт та організації експозиції.
- поетапного створення монументального твору;
- залучення різноманітних джерел для повноцінного розкриття теми композиції для екстер'єру, та вирішення її образів;
- малювати з натури для збору підготовчого матеріалу для ескізів композицій;
- уміти вписувати композицію в простір екстер'єру заданого архітектурного об'єкту;
- досягати авторської неповторності в завершеній композиції;
- творчо підходити до оформлення завершених композицій та організації експозиції.

Дисципліна забезпечує такі компетентності:

загальні компетентності:

ЗК 2 здатність зберігати і примножувати культурно-мистецькі, екологічні, моральні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;

ЗК 5 здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;

ЗК 6 здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;

ЗК 8 здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;

ЗК 9 здатність генерувати нові ідеї (креативність);

спеціальні компетенції:

СК 1 здатність розуміти базові теоретичні та практичні закономірності створення цілісного продукту предметно-просторового та візуального середовища;

СК 3 здатність формулювати цілі особистісного і професійного розвитку та умови їх досягнення, враховуючи тенденції розвитку галузі професійної діяльності, етапів професійного зростання та індивідуально-особистісних особливостей;

СК 5 здатність генерувати авторські інноваційні пошуки в практику сучасного мистецтва;

СК 6 здатність інтерпретувати смисли та засоби їх втілення у мистецькому творі;

Програмні результати навчання:

ПРН 1 застосовувати комплексний художній підхід для створення цілісного образу;

ПРН 2 виявляти сучасні знання і розуміння предметної галузі та сфери професійної діяльності, застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях;

ПРН 4 орієнтуватися в розмаїтті сучасних програмних та апаратних засобів, використовувати знання і навички роботи з фаховим комп'ютерним забезпеченням (за спеціалізаціями);

ПРН 6 застосовувати знання з композиції, розробляти формальні площинні, об'ємні та просторові композиційні рішення і виконувати їх у відповідних техніках та матеріалах;

ПРН 8 аналізувати, стилізувати, інтерпретувати та трансформувати об'єкти (як джерела творчого натхнення) для розроблення композиційних рішень; аналізувати принципи морфології об'єктів живої природи, культурно-мистецької спадщини і застосовувати результати аналізу при формуванні концепції твору та

побудові художнього образу;

ПРН 13 застосовувати сучасне програмне забезпечення у професійній діяльності (за спеціалізаціями).

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

«Загальний курс композиції та проєктної графіки» є практичним курсом, що надає майбутньому фахівцю комплекс знань і умінь використовувати закони, правила і прийоми композиції в процесі практичної роботи при створенні монументальної композиції в архітектурному ландшафті та екстер'єрі. Дає навички використання матеріалів і технік проєктної графіки в процесі творчої роботи, стимулює формування у студента практичних навичок володіння різноманітними графічними матеріалами та техніками створення різноманітних текстур з можливістю використання їх для монументального розпису; формування вмінь поєднування комплексу знань з архітектурних вимірювань і креслення, навиків володіння графічними прийомами і умінь використання сучасних графічних матеріалів для досягнення монументально – декоративних ефектів в образному рішенні просторового середовища, з метою подальшого самостійного вирішення творчих завдань. Знання особливостей графічного матеріалу дають свободу в творчому вирішенні задуму і якісно впливають на проєктне рішення в цілому.

Навчальна дисципліна «Загальний курс композиції та проєктної графіки» є однією з професійно-орієнтованих дисциплін з підготовки студентів, та являє собою комплекс зростаючих за складністю навчальних завдань по створенню творів монументально-декоративного мистецтва для інтер'єрів та екстер'єрів різноманітних архітектурних споруд. Курс спрямований на навчання художника-монументаліста індивідуальному творчому підходу до вирішення тематичних та декоративних композицій в інтер'єрі та екстер'єрі з урахуванням традиційних і новітніх технологій та матеріалів мистецтва монументального живопису та стріт-арту. Навчання по курсу «Загальний курс композиції та проєктної графіки» викладають сумісно два фахівця: художник-монументаліст і архітектор-художник.

По ходу заняття, окрім виконання довгострокових завдань (перелічених у програмі курсу), студенти виконують короткострокові вправи, пов'язані з характером завдання і закріплюючі вивчення основ композиції, а також слухають лекції та бесіди по теорії композиції. Лекції проводять викладачі кафедри й запрошені спеціалісти.

У процесі вивчення курсу студенти опановують образотворчі засоби побудови художнього образу в екстер'єрі та вдосконалюють фахову майстерність.

Після проходження курсу студент отримує знання для створення композицій самостійних творів, умінь професійно аналізувати і вирішувати питання синтезу монументально-декоративних творів в архітектурі. Пізнає принципи створення проєктних пропозицій включення монументально-живописних творів в архітектуру, умінь професійно вирішувати питання експонування власних проєктних пропозицій.

Дисципліна вивчається на 1 курсі у другому семестрі в обсязі 6 кредитів ECTS. Всього аудиторних – 90 годин, з них: практичних занять – 85 годин, лекцій – 5 години. Всього курс має 2 модулі, які включають 11 тем.

МОДУЛЬ 1.**Змістовий модуль 3. Образно-пластична інтерпретація композиції на анімалістичну тему**

Тема 1. Малюнки тварин з натури (зоопарк, музей природи, фото), та їхня образно-пластична інтерпретація у заданому форматі.

Тема 2. Застосування обмірів в проєктуванні громадських та приватних об'єктів. Виконання обмірів обраного свого приміщення.

Тема 3. Метричний ряд у композиції. Композиційний аналіз творів світового мистецтва та створення на основі аналізу своєї композиції - орнаменту з образами тварин.

Тема 4. Виконання розгорток.

Тема 5. Ритмічний ряд у композиції. Композиційний аналіз творів світового мистецтва та створення на основі аналізу своєї композиції – анімалістичний фриз.

Тема 6. Виконання плану та експлікації обраного свого приміщення.

МОДУЛЬ 2.**Змістовий модуль 4. Пластичне вирішення анімалістичної композиції в екстер'єрі**

Тема 7. Форма та колір в стріт-арті. Аналіз творів стріт-арту в світовому мистецтві. Створення стріт-артової композиції в різних колірних гармоніях з використанням образів тварин.

Тема 8. Практичне застосування обмірів та творчої графіки в виконанні проєкту. Підпис шрифтом.

Тема 9. Проєкт анімалістичної композиції на фасаді нескладної архітектурної споруди.

Тема 10. Виконання по обмірам своєї творчої перспективи та необхідних креслень.

Тема 11. Включення монументального твору в перспективу. Виконання презентації роботи.

РОЗКЛАД ДИСЦИПЛІНИ

Денне відділення

МОДУЛЬ 1

Дата	Тема	Вид заняття	Зміст	Год.	Рубіжний контроль	Деталі
1-3 тижд.	1	Вступна бесіда, лекція, практичні заняття.	Малюнки тварин з натури (зоопарк, музей природи), та образно-пластична інтерпретація тваринних мотивів у заданому форматі.	12	Індивідуальні повідомлення	
1-2 тижд.	2	вступна бесіда, лекція, практичні заняття.	Застосування обмірів в проєктуванні громадських та приватних об'єктів. Виконання обмірів обраного свого приміщення.	4	Індивідуальні повідомлення	
4-6 тижд.	3	практичні заняття	Метричний ряд у композиції. Композиційний аналіз творів світового мистецтва та	11	Індивідуальні повідомлення	

			створення на основі аналізу своєї композиції - орнаменту з образами тварин.			
3-5 тижд.	4	практичні заняття	Виконання обмірів в архітектурі.	6	Індивідуальні повідомлення	
6-8 тижд.	5	лекція, практичні заняття	Ритмічний ряд у композиції. Композиційний аналіз творів світового мистецтва та створення на основі аналізу своєї композиції – анімалістичний фриз.	12	Індивідуальні повідомлення	
6-8 тижд.	6	практичні заняття	Виконання плану та експлікації обраного свого приміщення.	5	Індивідуальні повідомлення.	

МОДУЛЬ 2

Дата	Тема	Вид заняття	Зміст	Год.	Рубіжний контроль	Деталі
9-10 тижд.	7	Вступна бесіда, лекція, практичні заняття	Форма та колір в стріт-арті. Аналіз творів стріт-арту в світовому мистецтві. Створення стріт-артової композиції в різних колірних гармоніях з використанням образів тварин.	8	Індивідуальні повідомлення	
9-10 тижд.	8	лекція, практичні заняття	Підпис шрифтом.	4	Індивідуальні повідомлення	
11-14 тижд.	9	практичні заняття	Проект анімалістичної композиції на фасаді нескладної архітектурної споруди.	20	Індивідуальні повідомлення. Перегляд	
11-12 тижд.	10	практичні заняття	Виконання по обмірам своєї творчої перспективи та необхідних креслень.	4	Індивідуальні повідомлення	
15 тижд.	11	практичні заняття	Включення монументального твору в перспективу. Виконання презентації роботи.	4	Індивідуальні повідомлення.	Колективне обговорення

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Теми розкриваються шляхом лекційних і практичних занять. Зміст самостійної роботи складається з виконання творчих робіт на задану тему.

ФОРМАТ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

При вивченні дисципліни «Академічний живопис» застосовано ефективні методи контролю та самоконтролю, зокрема:

- методи практичного контролю: виконання практичних завдань (виконуються під час самостійної роботи);
- методи практичного контролю: виконання практичних та екзаменаційного завдань (виконуються під час практичних занять);
- екзаменаційний перегляд.

Форма організації контролю: індивідуальний контроль. Види контролю: рубіжний і підсумковий:

- 1 модуль: модульний перегляд на 8 тижні;
- 2 модуль: екзаменаційний перегляд.

Студенти надають фото оформлених робіт у хорошій якості.

Підсумковий контроль засвоєних знань здійснюється у формі екзаменаційного перегляду.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Національна	Бали	ECTS	Диференціація А (внутрішня)	Національна	Бали	ECTS
відмінно	90–100	A	A+ 98–100	Задовільно	64–74	D
			A 95–97		60–63	E
			A- 90–94	незадовільно	35–59	FX
Добре	82–89	B		незадовільно (повторне проходження)	0–34	F
	75–81	C				

ПРАВИЛА ВИКЛАДАЧА

Під час занять необхідно вимкнути звук мобільних телефонів як студентам, так і викладачу. Вітається власна думка з теми заняття. У разі відрядження, хвороби тощо викладач має перенести заняття на вільний день за попередньою узгодженістю зі студентами.

ПОЛІТИКА ВІДВІДУВАНOSTI

Пропускати заняття без поважних причин недопустимо (причини пропуску мають бути підтверджені). Запізнення на заняття не вітаються. Якщо студент пропустив певну тему, він повинен самостійно відпрацювати її та на наступному занятті відповісти на ключові питання, також представити практичну роботу на етапі створення.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Студенти зобов'язані дотримуватися правил академічної доброчесності (у своїх роботах, при складанні заліків, екзаменів тощо). Жодні форми порушення академічної доброчесності не допускаються. Якщо під час практичного завдання помічено порушення, то студент втрачає право отримати бали.

Корисні посилання: <https://законодавство.com/zakon-ukrajiny/stattya-akademichna-dobrochesnist-325783.html>

Положення про академічну доброчесність у Харківській державній академії дизайну і мистецтв <https://ksada.org/doc/polojennya-honesty-2020.pdf>

РОЗПОДІЛ БАЛІВ**2 СЕМЕСТР**

№ модуля	№ теми, завдання	Форма звітності	Макс. кількість рейтингових балів
М 1	Тема 1	Виконання оригіналів. Поточний перегляд	0–6
	Тема 2		0–6
	Тема 3		0–7
	Тема 4		0–7
	Тема 5		0–7
	Тема 6		0–7
Загальна кількість балів за МОДУЛЬ 1		Перегляд робіт	0–40
М 2	Тема 7	Виконання оригіналів. Поточні перегляди	0–7,5
	Тема 8		0–7,5
	Тема 9		0–25
	Тема 10		0–7,5
	Тема 11		0–7,5
	Оформлення експозиції		0–5
Загальна кількість балів за МОДУЛЬ 2		Перегляд робіт	0–60
Загальна кількість балів за семестр		Екзаменаційний перегляд	0–100

РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Тема	Форма звітності	Бали
1	Поточний контроль	0–40
2	Поточний контроль	0–60
	Всього балів	100

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Бали			Критерії оцінювання
	0–20	0–40	
A+	20	40	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, надав додаткові матеріали за темою. Вчасно виконував завдання практичних занять. Відповів на додаткові питання. Оформлення акуратне, копія ідентична до оригіналу.
A	17–19	37–39	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, надав додаткові матеріали. Оформлення акуратне, копія ідентична до оригіналу.
A-	16	36	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, подача акуратна, максимально наближена до оригіналу.
B	12–15	32–35	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, але зробив декілька незначних помилок.
C	8–11	22–31	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, але зробив значні помилки, є невеликі проблеми з якістю виконання та своєчасністю виконання практичних завдань.

D	4–7	10–21	Студент не в повному обсязі опанував матеріал теми, робота виконана на недостатньому рівні із значними недоліками, наявні проблеми з якістю виконання та своєчасністю виконання практичних завдань.
E	1–3	1–9	Студент в недостатньому обсязі опанував матеріал теми, виконана робота має багато значних, виконана не своєчасно.
	0	0	Пропуск рубіжного контролю.

СИСТЕМА БОНУСІВ

Передбачено додаткові бали за активність. Студент під час курсу виконав додаткове практичне завдання, або зробив публікацію статті за темою предмету, участь у виставках, конкурсах (10 балів).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА З КОМПОЗИЦІЇ

Базова:

1. Гребенюк Г.С. Основи композиції та рисунок. К.: Техніка., 1997.
2. Дідик Н. Основи композиції: навчальний альбом-посібник. Ужгород: Мистецька лінія, 2009. 64 с.
3. Ідак Ю. В., Клименюк Т. М., Лясковський О. Й. Основи об'ємно-просторової композиції. Навчальний посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. 212 с.
4. Костенко Т. В. Основи композиції та тривимірного формоутворення : навч.-метод. посіб.: Харків: ХДАДМ, 2003. 256 с.
5. Михайленко В. Є., Яковлев М. І. Основи композиції : геометричні аспекти художнього формотворення : навч. посіб. для студентів вищих навч. закл.: Київ: Каравела, 2004. 304 с.
6. Ніколайчук Н. Композиція в системі підготовки юних художників. *Мистецтво та освіта*. 2006. № 2. С. 41-44
7. Перепелиця О. Практичні завдання з композиції. *Мистецтво та освіта*. 2017. № 4. С. 22-27
8. Пічкур, М. Композиційна схема та її види. *Мистецтво та освіта*. 2005. № 3. С. 13-18
9. Половна-Васильєва О.А. Посібник. Основи формальної композиції: для студентів напряму 6.020205 «Образотворче мистецтво». Дніпропетровськ: Роял – Принт, 2015. 34 с.
10. Урсу Н. О. Золотий перетин у композиції : Зб. наук. праць КПДПУ. Вип. 3: Кам'янець-Подільський, 1997. 61- 63 с.
11. Яремків М. Композиція: творчі основи зображення : навч. посіб. Тернопіль: Підручники і посібники, 2005. 112 с.
12. Яремків М. Композиція: творчі основи зображення. Навчальний посібник. Тернопіль: Підручники і посібники, 2009. 110 с.
13. Bou Louis. NYC BCN: Street Art Revolution. Monsa : Harper Design, 2006. 650 с.
14. Rafael Schacter. The World Atlas of Street Art and Graffiti. Sydney : NewSouth Publishing, 2013. 400 p.

Допоміжна література:

1. Александрович В. Українське малярство XIII-XV ст. Львів, 1995. 200 + 32 с.
2. Біляшівський М. Українське народне мистецтво. Х.: Видавець Савчук О.О., 229 с.
3. Віл Гомперц. Що це взагалі таке? 150 років сучасного мистецтва в одній пілюлі. К.:

- АртHuss, 486 с.
4. Кириченко М.А., Кириченко І.М. Основи образотворчої грамоти: Навч. посіб. К.: Вища шк., 2002. 190 с.
 5. Кройтор Т. Методи інтерактивного навчання на заняттях з композиції. *Мистецтво та освіта*. 2013. № 4. С. 17-19.
 6. Котляр Є.О. Харківські монументалісти: горизонти сучасної школи. *Образотворче мистецтво*. К.: Національна спілка художників України, 2006. № 3. С. 86-91.
 7. Лихач Л. Чисте мистецтво. Гончар П., Лихач Л. К.: Родовід, 2009. 304 с.
 8. Ничкало С. А. Мистецтвознавство: Короткий тлумачний словник. К.: Либідь, 1999. 208 с.
 9. Обідняк М. М., Білінська О. Б. Архітектурна композиція. Курс практичних занять та завдань. Навчальний посібник / за заг. ред. С. М. Лінди. Друге видання, доповнене. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2018. 152 с.
 10. Соколюк Л. Д. Графіка Бойчуків. Х.: Видання часопису "Березіль"; Нью-Йорк: Видавництво М. П. Коць, 2002. 224 с.
 11. Ткачова Л. І. Асоціація революційного мистецтва України// Енциклопедія історії України: у 10 т. : [укр.] / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін.; Інститут історії України НАН України. К.: Наукова думка, 2003. – Т. 1 : А – В. 688 с.

Електронні ресурси:

1. Виртуальний музей міста Кіровограда <http://www.elisavetgradmuseum.kr.ua/01.html>
2. Горбатенко Л.П. Асоціативно-образні колірні композиції як самостійний напрям нефігуративного образотворчого мистецтва//АРТ-платформа, 2021Вип.3 Науковий альманах. Київ: 2021 С. 361–370. <http://art-platforma.kmaesm.edu.ua/index.php/art1/article/view/64/55>
3. Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології. Інтернет видання http://www.etnolog.org.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=1802
4. Музей українського живопису Дніпро. Офіційний сайт <http://museum.net.ua/day-in-history/18-01/>
5. Офіційний сайт Національного музею України <http://namu.kiev.ua/ua/about/collections/painting2/9.html>
6. Персоналії українських художників. <https://sverediuk.com.ua/2018>
7. Сучасні Українські художники – твори онлайн <http://ukrainianartists.blogspot.com/>
8. Тетяна Яблонська <http://na.mil.gov.ua/46175-tetyana-yablonska-geroj-ukrayiny-avtorka-blyzko-100-tvoriv-zhyvopysu-ta-grafiky-mystetstvo-spoვნene-lyubovi-do-zhyttya>

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА З ПРОЄКТНОЇ ГРАФІКИ**Базова**

1. Бович-Углер Л. Ю. Проектна графіка: навчальний посібник [для студентів вищих навчальних закладів]. Косів: КПДМ ЛНАМ, 2017. 96 с.
2. Даниленко В.Я. Дизайн [Підручник]. Харків : ХДАДМ, 2003. 320 с.
3. Даниленко, В.Я. Основи дизайну [Текст]: навч. посібник; Ін-т змісту і методів навчання, Харківський художньо-промисловий ін-т. К.: ІЗМН, 1996. 92 с.
4. Куленко М. Я. Основи графічного дизайну: підручник [для студентів вищих навчальних закладів]. К.: Кондор, 2006. 492с.

Допоміжна

1. Науково-методичні матеріали, навчальна, робоча програми, силабус дисципліни «Проектна графіка», розроблені Бович-Углер Л.Ю.
2. Куратова М. Г. Проектна графіка (теоретичний та практичний курс для дизайнерів

інтер'єру) : для студентів освітньо-кваліфікац. рівня бакалавр спец. 022 «Дизайн» дизайн середовища; Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Харків : ХНПУ, 2021. 104 с.

3. Хмельовський О. Графіка й основи графічного мистецтва. Луцьк, 2003.

Електронні ресурси:

1. Національна бібліотека України імені В.В. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В. О. Сухомлинського www.dnpb.gov.ua/